

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในประเทศไทยในอดีตนับตั้งแต่ผู้นำสยามได้รับอิทธิพลจากการไปดูงานในยุโรปตะวันตกและได้นำเอาการปกครองท้องถิ่นมาดำเนินการในสยามไทยเริ่มในปี พ.ศ. 2440 เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2476 สยามได้รับอิทธิพลจากระบบสภานายกเทศมนตรีจากยุโรป (The Council-Mayor Form) มาใช้นั้นคือการให้ความสำคัญที่สภาท้องถิ่นให้ฝ่ายบริหารมาจากสภาไม่มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2440 การผ่านพระราชบัญญัติสุขาภิบาลในปี พ.ศ. 2448 และการผ่านพระราชบัญญัติเทศบาลในปี พ.ศ. 2476 จนกระทั่งจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาและกลับมาจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2495 จึงนำเอาระบบคณะกรรมการ (The Commission Form) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบหนึ่งในสหรัฐมาใช้โดยให้นายอำเภอเป็นประธานคณะกรรมการสุขาภิบาล อย่างไรก็ตามไม่ว่ารูปแบบการปกครองท้องถิ่นจะเป็นแบบใด การปกครองท้องถิ่นไทยในสมัยนั้นก็เผชิญปัญหาความคิดและการออกแบบการปกครองท้องถิ่น เกิดจากเมืองบนและไม่มีบริการรักษาหรือการระดมความคิดเห็นและบทบาทของประชาชน ในแต่ละท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้นถูกราชการส่วนภูมิภาคครอบงำด้วยการยึดครองตำแหน่งสำคัญส่วนประชาชนในท้องถิ่นดำรงตำแหน่งที่ไม่มีบทบาทมากนัก นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังถูกควบคุมด้วย กฎระเบียบมากมาย งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีน้อยมาก ส่วนใหญ่ต้องรอคอยเงินอุดหนุนของรัฐทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่เห็นบทบาทและความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม. 2544 : 5)

ในระบอบประชาธิปไตย การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นนับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2537 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา การดำเนินงานของ อบต. จะเป็นไปอย่างอิสระ มีอำนาจในการบริหารการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจการจัดทำ

แผนพัฒนาอำเภอ การทำนิติกรรมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือ ระงับ สิทธิ ในทางกฎหมายด้วยตนเองภายในอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการออกข้อบังคับตำบลที่ใช้บังคับกับราษฎรในพื้นที่ที่ได้ช่วยอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น ล้วนเป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยขั้นพื้นฐาน เพื่อการป้องกัน โรคติดต่อและส่งเสริมสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน (ชูชัย สุภวงษ์. 2542 : 36-37)

สำหรับสภาตำบลใดที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 1.5 แสนบาท ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่นด้วย โครงสร้างการบริหารจะมีสภา อบต. ประกอบด้วย สมาชิกโดยตำแหน่งและสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง ทำนองเดียวกับสภาตำบล สมาชิกจะเลือกประธานรองประธานและเลขานุการจากสมาชิกด้วยกันเองตำแหน่งละ 1 คน คณะกรรมการบริหาร อบต. เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารตามมติสภา อบต. ประกอบด้วย กำนันผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และสมาชิกจากการเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน ซึ่งจะเลือกกันเองให้ทำหน้าที่ประธานกรรมการบริหารและเลขานุการคณะกรรมการบริหาร (ยกเว้นในช่วง 4 ปีแรก ให้กำนันทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการบริหาร) (โกวิทย์ พวงงาม. 2544 : 40)

ต่อมาได้มีเปลี่ยนแปลงจากกำนันเป็นประธานกรรมการบริหาร โดยตำแหน่ง มาเป็นการเลือกตั้งนายก อบต. โดยทางอ้อม โดยสภา อบต. ให้สมาชิก อบต. เป็นผู้เลือกตั้งนายก อบต. เมื่อก่อน อบต. ได้ยึดแบบหลักการแบ่งอำนาจเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสภา (Council) และฝ่ายบริหาร (Executive) ฝ่ายสภาทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ คือ ออกกฎเกณฑ์ข้อบัญญัติต่าง ๆ เช่น ข้อบัญญัติ อบต. ที่ออกโดยสภาอบต. ส่วนฝ่ายบริหารทำหน้าที่ในการนำนโยบายต่าง ๆ มาปฏิบัติไม่ให้ขัดกับข้อบัญญัติของ อบต. ที่ออกข้อบัญญัติโดยสภา อบต. ซึ่งถือว่าเป็นการคานอำนาจซึ่งกันและกันที่สามารถที่จะต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาวบ้านได้ ต่อมา รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบองค์กรอบต. จากรูปแบบสภา อบต. เลือกตั้งนายก อบต. มาเป็นรูปแบบที่นายก อบต. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยมีการเลือกตั้งนายก อบต. โดยตรงเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2548 มีการเลือกตั้งนายก อบต. โดยตรงรวมทั้งสิ้น 2,493 แห่ง เหตุผลในการการเลือกตั้งนายก อบต. โดยตรงจากประชาชนเนื่องจากบทบัญญัติบางมาตราตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และไม่เหมาะสมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การ

บริหารงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ จึงมีการตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้น โดยกำหนดให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี (สถาบันพระปกเกล้า. 2547 : 73) คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน ที่นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้แต่งตั้งจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมิได้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

องค์การบริหารส่วนตำบล โศกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการเลือกตั้งหลายครั้ง และมีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดหลายกลุ่ม จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับตัวผู้ที่จะมาเป็นนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยกลุ่มการเมืองท้องถิ่นหรือผู้สมัครรายใดที่ได้รับความนิยมไว้วางใจจากประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารกิจการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงก็คือประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ นั่นเอง

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกององค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โศกเครือให้กับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อจะได้สะท้อนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป ได้ศึกษาหาความรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่นของตนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกององค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โศกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับสำคัญ

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีที่มียอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์จำนวนทั้งหมด 8,204 คน จาก 19 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ เกรจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 303) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 คน

2. พื้นที่ทำการวิจัย

พื้นที่ทำการวิจัย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมี ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

3.1.1 เพศ

3.1.2 อายุ

3.1.3 ระดับการศึกษา

3.1.4 อาชีพ

3.1.5 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

3.2 ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเครือ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

3.2.2 ด้านการรับข้อมูลข่าวสาร

3.2.3 ด้านระบบอุปถัมภ์

3.2.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3.2.5 ด้านอิทธิพลและผลต่างตอบแทน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ที่สมัครเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
2. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
3. ปัจจัยสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง สาเหตุที่ประชาชนตัดสินใจหรือเลือกลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ที่สมัครเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของบุคคลที่ไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 5 ด้าน ได้แก่
 - 3.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคล ที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนต่อสาธารณชน โดยที่ปัจจัยทางสภาพสังคม หมายถึง บทบาทหน้าที่ในการดำเนิน

กิจกรรมทางสังคม เช่น ความเป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของสังคม การมีความรู้ ความเข้าใจและรู้จักหน้าที่ บทบาทของตนเอง การปฏิบัติตามตามกฎหมาย เป็นต้น และปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจ หมายถึง สถานะทางการเงิน เช่น มีความร่ำรวย ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เคยบริจาคเงินช่วยเหลือสังคม ชาวบ้านสามารถพึ่งพาอาศัยได้ เป็นต้น

3.2 การรับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทำให้เกิดขึ้นเพื่อรับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ ป้ายโฆษณา แผ่นพับ ใบปลิว สื่อของชุมชน สื่อบุคคล เป็นต้น

3.3 ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประ โยชน์ใช้สอย โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งจะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีอยู่คุ้มครองให้ผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์เฉพาะตัวระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนายกองค้การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น เป็นเพื่อน เป็นญาติ พี่น้อง เครือญาติ

3.5 อิทธิพลและผลต่างตอบแทน หมายถึง การปฏิบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยแบ่งเป็น 2 ความหมาย คือ อิทธิพล หมายถึง การพยายามใช้อิทธิพลของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำในสิ่งที่ตนอยากให้ทำโดยใช้อำนาจทางการเมือง โน้มน้าว ใช้กำลังบังคับข่มขู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผลต่างตอบแทน หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสนองตอบความต้องการและช่วยเหลือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เช่น การติดต่อกับทางราชการแทนประชาชน การสร้างถนน สะพาน สิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับท้องถิ่น การวิ่งเต้นประกันตัวผู้ต้องหาในคดีที่ประชาชนตกเป็นจำเลยบางคดี เช่น การพนัน เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกองค้การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. องค์การบริหารส่วนตำบล โลกเครือ อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนรณรงค์ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย